

LICE I NALIČJE HULIGANSTVA

Država je krenula u odlučnu borbu protiv huligana. Mediji su poslednjih mesec i po dana puni izjava predstavnika različitih institucija koji najavljuju konačan obračun sa onima koji sport koriste kao paravan za svoje kriminalne i nasilničke radnje.

Huliganstvo u Srbiji ima već dvadesetogodišnju tradiciju i u prošlosti smo se nagledali strašnih stvari. Za razliku na ranije događaje u kojima su stradali razni ljudi samo zato što su navijali za drugi klub, poslednja žrtva je Francuz koji je došao u Beograd da bodri svoj klub iz Tuluza i taj je događaj u očima drugih Srbiju vratio na mesto nesigurnog i nasilničkog društva, a to je slika koju sve vlade od 2000. pokušavaju nekako da promene. Da li je zaista nastupila promena u odnosu institucija prema ovom problemu, koji su realni koraci koji mogu da budu preduzeti da bi se uklonile kontroverze koje prate upravljanje sportskim klubovima i kakav je odnos medija prema ovom problemu. O ovim i drugim temama na tribini u organizaciji Fondacije Fridrih Ebert i nedeljnika Vreme govorili su: Snežana Marković-Samardžić, Gradimir Branković i Prvoslav S. Plavšić

SNEŽANA MARKOVIĆ-SAMARDŽIĆ

Tražili smo izveštaj od policije, tražili smo izveštaje od Ministarstva pravde da to ukrstimo. Pazite, Ministarstvo omladine i sporta. Pa je l' se čeka da ja to uradim? Ali dobro. Uglavnom, pokazalo se, policija hapsi, a pravosuđe kaže sledeće – sudovi puštaju. Samo 2,4 odsto ljudi je osuđeno

Još otkad sam postala ministar pokušavam da se pozabavim problemom huliganstva i nasilja i tada su mi neki savetnici rekli: šta će vam to, ministarka, vama to ne treba, vi imate lepe teme – omladina, to je lepa tema, sport, sportski rezultati, to je sve lepo i veselo, šta ima da se bavite nasiljem? Ali ne mogu, naravno, samo da sedim i da konstatujem da nasilje postoji i da ništa ne preduzimam.

Prva akcija koju sam preduzela bilo je da iniciram izmenu Zakona o borbi protiv nasilja u sportu. Podsetiću vas da je 1996. godine donet Zakon o sportu koji predviđa da su organizatori sportskih priredbi odgovorni za taj odnos gledalaca. Međutim, to očigledno nije pomoglo i klubovi ne mogu da prihvate svu odgovornost, pa je 2003. godine donet Zakon o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja. To nije bilo dovoljno, nažalost, pa sam 2007. godine zajedno sa tadašnja dva ministra, pravde i unutrašnjih poslova, inicirala da se izmeni Zakon. Podsetiću vas da sam bila kritikovana od strane medija što sam tražila previše oštre kazne. Dve i po godine je prošlo, te oštre kazne ne da nisu dovoljno oštre, nego nisu ni primenjivane.

Potom sam zajedno sa Vaterpolo savezom i Republičkim zavodom za sport inicirala akciju "Znanjem i karakterom protiv nasilja", koja se sastojala od tri segmenta. Prvi je bio kampanja, drugi istraživanje šta je to nasilje, jer morate definisati činjenice na nekom uzorku. I onda smo, između ostalog, rekli da su ambiciozni roditelji ti koji primenjuju mere sile i ružnih reči na svoju decu i da su treneri možda protagonisti nasilja nad sportistom i tako dalje.

I treći segment je preporuka. Tražila sam da mi naši struč-

>>POKAZALO SE DA REDARI NEMAJU NI SVOJ PRAVILNIK. DA LI VERUJETE, NEMA PRAVILNIKA O PONAŠANJU REDARA. ODMAH SAM INICIRALA DA SE PRAVILNIK NAPRAVI

njaci preporuče mere koje država treba da preduzme da bi se nasilje sprečavalo. Prva mera je bila – država treba da radi svoj posao. Ništa novo. Pokušala sam da okupim ministre da nešto zajednički uradimo. To nije urodilo plodom.

Pozvala sam tada Savet Evrope. Evaluacioni tim Saveta Evrope došao je prošle godine, negde u novembru, decembru i napravili su nam neku vrstu nezavisne analize o tome šta je to dobro, a šta loše od onog što radimo. Evo, reći ću vam primer: kažu nam ljudi: pa vi koristite "nindža kornjače". To je skupo. A evo na šta se odnosi – teško naoružani policajci dolaze i gomilaju se pred stadionom. To građane Srbije, mene, moju mamu

ZAJEDNO DO REŠENJA

Mislim da je jako važno da se tema, koja je nažalost aktuelna u našem društvu, i dalje drži aktuelnom i to ne zbog jedne smrti, u ovom slučaju Brisa Tatona, ne zbog smrti sedam prethodnih žrtava, jer podsećam da je od 2002. do 2009. poginulo ukupno sedam ljudi u nasilju vezanom za sport, već i zbog toga da se nastavi borba. Znači, ne samo zbog tih žrtava, njima naravno pripada sav naš pijetet, nego da bi se nastavila borba da ne bi sutra bilo novih žrtava, mislim da ova tema treba da ostane prisutnija u javnosti.

Kao što znate, juče je završena konferencija koju je organizovalo moje ministarstvo, Ministarstvo omladine i sporta zajedno sa Savetom Evrope pod nazivom "Borba protiv rasizma i nasilja u sportu kroz različitost". I tu smo pokušali da okupimo više raznih aktera. Radilo se u pet sesija. Prva sesija je bila vezana za identifikaciju počinitelja, druga sesija je bila vezana za sankcionisanje, treća za pravni okvir koji nam je potreban, četvrta sesija je bila vezana za preventivu koja se ne sme zaboraviti i peta o tome kako može sport, koji inače služi povezivanju ljudi, da doprinese borbi protiv rasizma i promovisanju pravih vrednosti.

Saznali ste, naravno, ponešto iz medija o rezultatima konferencije, ali pre nego što vam kažem neke od zaključaka, odnosno najvažniji zaključak, reći ću vam šta ja mislim šta je u stvari ono protiv čega mi pokušavamo da se usmerimo. I pri tom ću se ograničiti samo na nasilje u sportu.

Ako svi zajedno zamislimo, a što jeste istina, jednu arenu, najčešće fudbalsku, ali može biti i bilo koja arena gde se odvija sportsko takmičenje. I samim tim što Vi imate jedne

protiv drugih, tu postoji potencijal za konflikte. Znači, reč je o konfliktu dva tima. Pored te arene koja je pod svetlima i pod reflektorima, sa jedne strane Vi imate, nazovimo ih, navijače, stvarne navijače koji su grupisani u nekakav motivisani klub ljubitelja. Pored njih u toj areni, odnosno oko arene, imate – mi smo ih nazvali na Savetu vlade za borbu protiv nasilja u sportu – ekstremističke podgrupe, koje jesu povezane sa navijačima, ali možda i nisu. Definitivno znamo da ono što ih interesuje jesu tuča, nasilje, destrukcija. Te podgrupe takođe karakteriše činjenica da se one povremeno okupljaju i van sportskih događaja, zakazuju tuče i tako dalje. Tu imate dve strane arene.

Negde tu možda, bar ja tako zamišljam, stoje ideolozi. Ideolozi nasilja. Oni mogu, naravno, biti i politički ideolozi u smislu protagonista neke baš političke ideologije, poput nacizma, na primer, šovinizma, a mogu biti prosto ideolozi neke teške konzervativne priče.

Možda ovde negde u dnu arene, mi to prepoznamo kod nas, postoje elementi organizovanog kriminala. Svi ti oko arene imaju svoj interes da se pojave u areni direktno ili indirektno, imaju interes da tu arenu uzmu za sebe, da je nekako upotrebe, odnosno zloupotrebe za promociju onoga što njih interesuje. Ove dole možda interesuje borba protiv nekoga ko hoće njih da ugrožava. Ove gore interesuje nekakva ideologija. Navijači imaju svoju želju da se njihova ljubav prema klubu demonstrativno primeti, a recimo da ovi imaju svoj interes da ih neko od tih ostalih činilaca prepozna kao svog protagonistu. I naravno, interes im je nasilje. Šta je naš zadatak? Prvo da postavimo pitanje: kome ta arena pripada? Da li ta arena stvarno pripada tim činioci-

koja daje dva dinara i svakoga živog košta. Da li daje neke rezultate? Jeste neka vrsta odvratanja, ali očigledno ne dovoljno, jer nasilja i dalje ima.

Znači, to mogu i treba da rade redari. Da bi uštedeli "nindža kornjače", hajde da to rade redari. Oni to mogu da naprave. Pokazalo se da redari nemaju ni svoj pravilnik. Da li verujete, nema pravilnika o ponašanju redara. Odmah sam inicirala da se pravilnik napravi.

Rekli su nam kad su gledali utakmicu: vama je nebezbedno na stadionima. Prolazi koji treba da budu slobodni, nekad su potrebni za evakuaciju, u slučaju požara, a nisu slobodni. Neko ih namerno zakrčuje, jer tako sprečava i organe reda da, na primer, odstrane izgrednike ili da ih bolje fokusiraju. Tu je uvek neka gužva jer ta gužva nekome odgovara. Rekli su nam: oslobodite barem te kanale. Redari su neobeleženi itd. itd. I još mnogo mera.

Jedna od mera bila je takođe konstatacija – vi ne koordinirate. To su nam rekli. Leva ruka ne zna šta radi desna. Ono što sam tad uradila prezentovala sam na skupštinskom Odboru za omladinu i sport. Tražili smo izveštaj od policije, tražili smo izveštaje od Ministarstva pravde da to ukrstimo. Pazite,

Političari i klubovi

SNEŽANA MARKOVIĆ-SAMARDŽIĆ: Postojala je inicijativa da se zabrani političarima da budu u rukovodstvu klubova ali je bilo i mišljenja da to možda nije najadekvatnije.

Ima malih klubova na lokalnu koji se finansiraju samo od strane opštine. Ako je tu gradonačelnik u nekakvom odboru, ako je tu rukovodstvo, to klubu pomaže. Mogu, na primer, reći da pomaže i nekim klubovima koji nisu fudbalski. Na primer, ŽORK – Ženski omladinski rukometni klub u Kruševcu. I ako ja kažem zabrana, možda ne radim dobar posao. Ja se izvinjavam. Meni se takođe sviđa ideja. Možda nije dobra.

Nismo na vladi o ovome pričali, nego na Savetu vlade, jer u njemu su ljudi i iz parlamenta i iz Udruženja sportskih novinara Srbije, iz saveza i tako dalje. Šta kaže sportska strana? Šta kažu savezi? Niko iz vlade se nije bunio, ali savezi kažu – ne nama, ali klubovima je to potrebno iz dva razloga. Prvo, ti se klubovi u najvećem broju slučajeva finansiraju iz budžeta, iz lokalnog budžeta. Važno je da ima neku svest o tome, da bude prisutan, da daje značaj, glamur itd. Drugo, da ima i kontrolu ili on ili neki njegov protagonist, kako su ta budžetska sredstva utrošena. Možemo debatovati i o jednom i o drugom.

>>

ma okolo ili možda donekle navijačima? Moj odgovor je, prvo, da u arenu umesto konflikta koji je potencijal, treba da vratimo igru. Jer, igra je sastavni deo onoga što dva tima između sebe rade. Kome arena pripada? Mislim da treba da vratimo one kojima pripada. To su, pre svega, igrači, stručni tim, klubovi, oni kojima zaista pripada arena i gledaoci. Znači, obični građani. Njima treba da vratimo veru u tu igru, radost igre, radost posmatranja igre.

Moj je san da se na stadionima pojavljuju porodice, da se vrate mame, tate, ćerke, sinovi, ne samo na fudbalskim stadionima, nego u svim sportskim arenama. I da se izborimo za njihov mir i bezbednost na stadionima i da se izborimo da igra bude igra, a ne arena konflikta.

Naravno, postavlja se pitanje kako i ko su ključni "igrači", ko su ključni napadači na te okolne interese oko arene. Moj je odgovor da država treba da vodi akciju. Bez svake sumnje, treba da uvedu sankcije ali zajedno sa nekim "mekšim" ministarstvima poput ministarstva koje sama vodim, i Ministarstva prosvete.

Međutim, pre nego što pređem na to kako, još jednom bih se vratila na sve segmente društva. Ti segmenti društva su tu. Imam pored sebe psihologa koji je sa celim timom uradio studiju. Tu studiju je Ministarstvo podržalo finansijski. Neophodna je saradnja klubova i saveza, neophodna je saradnja medija.

Parlament nam je takođe neophodan. I tu se vraćam na odgovor na pitanje o tome šta je ishod konferencije koju smo imali, šta je ključna reč u pokušaju da se odgovori na ove izazove. Ključna reč je partnerstvo. Znači, samo u partnerstvu svih možemo da se izborimo sa ovom društvenom pošasću. Ne bežim od odgovornosti i kažem da država mora

da predvodi tu akciju, jer bez institucije države nema ni promovisanja vrednosti koje jedno društvo treba da ima i borbe za te vrednosti, ali to treba da radimo zajednički.

Žao mi je što i predstavnici ministarstava sile nisu ovde danas sa nama, jer i kod njih leži odgovor, ali znam da žele da rade. Inicirala sam osnivanje Saveta vlade za borbu protiv nasilja u sportu. Molila sam premijera da se stavi na čelo, zato što je jako bitno da premijer predsedava takvom jednom telu. Pristao je i ministar policije, ministarka pravde je takođe redovni član, naravno i predsednik Skupštinskog odbora za omladinu i sport i predstavnici saveza. Jer, odgovor za partnerstvo, odnosno mehanizam za partnerstvo, da ne bude samo prazna reč na papiru, jeste koordinacija. Zaduženje ovog vladinog tela jeste koordinacija, a i posao svih nas je zajednički.

Ovaj problem nije rođen pre dva dana, nego je nasleđe jednog teškog vremena kroz koje smo prošli i sa kojim smo se izborili. Posledica tog teškog vremena nasilja, mrtvih ljudi, žrtava, krvi, dima, nagledali smo se na televiziji i u novinama u vreme Miloševićevog režima – to uzima svoj danak i ne možemo se s tim izboriti preko noći. Posao je tu, biće dugačak i jako je važno – time završavam i upućujem apel medijima, kao što upućujem apel i svojim kolegama – da se ne zaustavimo i da tema prođe, bilo pa prošlo, kao što u Srbiji, nažalost, često biva. Moram održati ovu temu u fokusu zato što ona to, nažalost, zaslužuje i zato što biva – ili huligani ili mi.

Podsetiću, navijači su ljudi koji vole svoj klub, huligani su ljudi koji vole nasilje i to žito treba odvojiti od kukolja, da društvo i sport ne bi bili taoci huligana.

Ministarstvo omladine i sporta. Pa je l' se čeka da ja to uradim? Ali dobro. Uglavnom, pokazalo se, policija hapsi, a pravosuđe kaže sledeće – sudovi puštaju. Samo 2,4 odsto ljudi je osuđeno. To je poruka da je svaki četrdeseti kriv, a svi ostali su OK. Nešto nije u redu. Ili se ne prikupljaju dokazi. Nikoga ne optužujem, samo kažem da nešto nije u redu i da postoji ogromna potreba za koordiniranjem.

Kao što kažem, ovaj Savet je osnovan i počeo je da radi u maju ove godine. Nije to *ad hoc* akcija od nasilja nad Brisom

Tatonom. Počeo je da radi u maju. Tražila sam i insistirala. Moje ministarstvo je praktično sekretarijat tog vladinog tela za koordinaciju.

Šta je akcioni plan? Jedna od mera, jeste i ovo ukidanje podgrupa, što je tražio republički javni tužilac, nakon sastanka na Savetu vlade za borbu protiv nasilja u sportu. Koordinirali su MUP i Republičko javno tužilaštvo da se identifikuje ko su te podgrupe. Dakle, ljudi sa imenom i prezimenom, sa kriminalnim dosijeom, da se oni identifikuju i da se razdvoje, od "delija" i od "grobara" i od raznih drugih navijača i da se zabrane. Da budu posebno registrovani, da se izbrišu iz registra organizacija i da na taj način ne mogu da povlače nikakve povlašćene mogućnosti, a biće nadam se, prilike da ih MUP hapsi. Mislim da je mera i da se hapsi. Ne mislim da su mere samo da se zabranjuju.

Šta akcioni plan predviđa? O njemu ne mogu mnogo da pričam zato što ga Vlada nije usvojila i izgledaće više da se hvalim ako sada pričam. Dok ga ne usvoji Savet vlade za borbu protiv nasilja u sportu, ne mogu mnogo da govorim o tome.

Rad sa decom

Predložila sam da se u školama razredna nastava jednom mesečno bar petnaest minuta posveti pitanjima nasilja, ili čas fizičkog ili čas razredne nastave, i da se da profesorima neka matrica kako da razgovaraju sa decom. Ne mogu još uvek da kažem, to nije sporno, ali to nije mera dok se i ministar prosvete ne izjasni, pošto je to njegova nadležnost.

GRADIMIR BRANKOVIĆ

U Srbiji ima dve hiljade devetsto i kusur klubova. Nemojmo da gledamo sebe kroz prizmu Crvene zvezde i Partizana – 99,9 predsednika opština koji su fudbalski nastrojani pomažu tim fudbalskim klubovima u Kragujevcu ne da pobeđuju, nego da žive

>>NAŠA JE DUŽNOST I OBAVEZA I MI IDEMO PO SRBIJI, IDEMO KOD SVIH PREDSEDNIKA OPŠTINA I MOLIMO ZA TIH JEDAN ILI JEDAN I PO ILI DVA I PO ILI 2,7 ODSTO DA SE ODVOJI ZA SPORT

Kod svih klubova jakih ekonomija, iz jakih zapadnih zemalja, ima tendencija političara da uđu u klubove. Ne klubova da uđu političari. Znate ko drži Milano? Berlusconi. Setite se prošlog vremena, jednom je Fudbalski savez Srbije (neću da ponavljam da me ne bi drugi prozivali) uspeo i odoleo naletu političara tokom devedesetih godina da ostanu na njegovom čelu.

ZA NOVE NAVIJAČE

Prvo, da se zahvalim u ime Fudbalskog saveza, u ime predsednika Tomislava Karadžića koji se izvinio, i rekao mi je da je odsutan, u Budimpešti je na sastanku sa gospodinom Blaterom. Inače, bilo je planirano da on bude ovde. Prenosim vam njegove pozdrave, šalje me kao predstavnika Fudbalskog saveza Srbije, kao čoveka koji je direktno odgovoran za organizaciju same utakmice. Ja sam se nominovao za ovu priču i kao bivši novinar i kao čovek koji je petnaest godina bio na čelu gotovo svih dnevnih listova, na čelu sportskih rubrika, na kraju krajeva i kao navijač i kao momak koji je svojevremeno igrao fudbal, koji će do kraja života tražiti fudbal i koji jednostavno voli tu igru i uopšte sport u celini.

Dakle, hvala i "Vremenu" i Fondaciji za ovih sedam i sedam i sedam i ko zna još koliko minuta, meseci i godina zbog teme o kojoj ćemo pričati, jer ova tema je, čini mi se, neiscrpna i čini mi se da je nikad nećemo dovesti do idealne varijante, do samog kraja, ali do nekih podnošljivih granica trebalo bi da stignemo što pre.

Sa aspekta Fudbalskog saveza Srbije, zapravo sa pozicije na kojoj sam u Fudbalskom savezu Srbije gledam to profesionalno, ali i kao čovek koji ima decu. Taj problem svakako treba da bude kompleksniji, zapravo on to i jeste jer se svodi na naše roditeljstvo i na brigu o deci i na navijače, na našu sportsku pripadnost i na našu pripadnost ovoj naciji. Dakle, kompleksno pitanje. Znači, nije samo u pitanju nasilje u sportu, nego nasilje svake vrste, a kroz sport se pokazuje, jer je sport taj gde dolaze mladi ljudi, gde su upereni reflektori i gde se to, čini mi se, najlakše pokazuje u onom tamnom, negativnom smislu.

Dakle, problem nasilja je generalno problem. Ovo je segment sporta koji mi gledamo kroz sport. I ja, recimo, imam to skromno mišljenje da je ovo suštinski problem nasilja, a da ga mi samo istražujemo iz ugla sporta. To nije problem nasilja u sportu.

Naravno, ova priča traje decenijama. Ja bih bio slobodan da se vratim u devedesete godine, kada je ta priča krenula iz jednog povoja u svojoj nesreći i patnji kojoj smo bili izloženi i rezultirala je ovako kako se pokazuje i danas, samo u nekom drugačijem obliku devedesetih godina. Mislim da je ovo trag kočenja ovih prošlih vremena i mislim da svi zajedno treba da zaustavimo taj tanker koji je teško pokrenuti. Pokrenuli su ga mnogi i mnogi pre nas, a mislim da ga je još teže zaustaviti.

Fenomen navijač – mnoge moje kolege novinari brkaju termine. Navijač je jedno časno zanimanje. Nije zanimanje ali nažalost kod nas je postalo i zanimanje. Dakle, ima ljudi koji žive od toga. Ali to je jedan divan naziv za čoveka koji voli fudbal, košarku, rukomet i sve one spor-

>>

tove. Mi ga često brkamo sa huliganima. Huligani su ljudi koji prave nered i u rođenom stanu i na ulici i na stadionu i u samoposluzi, u svom privatnom životu, u tuđim životima. Dakle, nemaju mnogo veze sa sportom. Samo bih moglo negde da se uvek razgraniči – navijač, da napravimo fenomen tog navijača. Dakle, mi koji organizujemo utakmicu najbolje znamo da dolaze ljudi, da i poslednji dinar svoje penzije daju da bi došli na utakmicu. To su pravi navijači. Mislim da su to pravi sportski heroji. Fudbalski savez čak ima listu tih ljudi koji stalno, svakodnevno dolaze na utakmice, svakonedeljno, koji prate reprezentaciju u stopu. I znate šta, lako je organizovati utakmicu protiv Francuske. Mi nemamo problem da prodamo karte. Čak imamo problem da preko vas objasnimo narodu zašto svih deset miliona Srba ne može da stane na Zvezdin stadion od pedeset hiljada mesta. A sećate se utakmice protiv Poljske i sećate se utakmice protiv Kazahstana kad je bilo trista ljudi po snegu.

Ministarka kaže da je bila. Mi znamo da je ona istinski navijač i da u srcu nosi taj sportski gen u sebi, i ona i porodica. Bilo je hladno – to nije objašnjenje za istinske navijače. Mislim, to su zaista heroji koji su došli, pored loših rezultata reprezentacije koji su stali uz svoju zemlju. E, da je takvih više, ne bi bilo ove priče. I onda se pojavi jedna Francuska, jedna Rumunija, i onda svi žele da idu na utakmicu, da stave damske šešire kao na hipodromu i da dođu da bodre reprezentaciju. Fudbal ih ne interesuje, pretpostavljam. Na sreću, to je mali broj ljudi.

Hoću da kažem da se fudbal i sport istinski vole i da ti ljudi koji vole fudbal i sport, da oni ne prave probleme.

Dakle, mlada populacija. Moje je opet skromno mišljenje da ćemo gubiti vreme ako se budemo trudili da današnje huligane preobratimo da ne budu huligani. Mislim da je za to kasno. Mislim da njih treba kontrolisati merama države, merama, kako je ministarka rekla, obezbeđenja ili, kako ste nazvali, sile, da se iskontrolišu da jednostavno ne prave probleme, ali mislim da je, nažalost po njih i nažalost po nas, za te ljude kasno. Naša meta su klinci, osnovci, da ne kažem prvaci, drugaci, trećaci, dakle ljudi koji treba da dođu na stadion, koji treba da dožive stadion kao najlepšu arenu, da vide Nemanju Vidića, da se raduju, da vide Dejana Stankovića, da se raduju pobedi, a ne da strahuju i da njihovi roditelji brinu kako će otići i kako će se vratiti sa stadiona. Pretpostavljam da sve to ide kroz školstvo. Dakle, roditelj sam, imam sina od jedanaest godina, zapravo već dvanaest, šesti razred, imam sina koji je u predškolskom uzrastu, u vrtiću je i pratim njihov razvoj, pratim njihove vršnjake, vidim kako doživljavaju samu utakmicu. Daleko je to od onih dana kada smo mi svi posle škole spuštali torbe, pravili golove i igrali fudbal. Tada dvoje, troje nisu igrali fudbal. Sada dvoje, troje spuštaju torbe, a ostali gledaju.

Znači, na taj način treba toj deci da približimo sport. Fudbalski savez, Crvena zvezda, Partizan, svi naši klubovi, sve naše sportske organizacije treba da te ljude dovode na stadion, jer za ove druge ljude bojim se da je kasno u onoj meri, a to je vaspitanje.

Ispričaću vam jedan detalj koji možda nema mnogo veze sa ovom pričom, ali je jako slikovit. Iznosim ga iz mog ličnog iskustva i primera, a vi zaključite i povežite ga sa tamo nekim godinama. Naravno, ja nemam problem sa detetom, ne delim ljude na partizanovce i zvezdaše, Srbe, Hrvate. Dakle, takvu vrstu problema neću imati, jer se kroz porodično vaspitanje trudim da ono što su dali meni, ja prenesem na njih. Dakle, samo da prenesem, ništa više. Ali moje dete je došlo prošle nedelje i kaže da je bila slobodna tema iz srpskog na pismenom. Ja pitam: šta si pisao – o meni, o mami, o prvoj ljubavi, o putovanju? On kaže: ne, moj mobilni telefon. To je bila tema.

Znači, nema veze sa huliganstvom, hvala bogu. Moj mobilni telefon. Moje dete je normalno dete. Na kraju krajeva, današnja deca pišu o mobilnim telefonima.

Fudbalski savez Srbije iz onog profesionalnog delokruga rada jeste ustanova koja je dužna da pored fudbalera, pored servisa reprezentacije, brine i ima taj sociološki karakter da brine o narodu, o navijačima u Srbiji.

Mene jedan fenomen sastojka fudbala, sporta i rukometa zanima. Ja nemam racionalno objašnjenje. Zapravo, imam ga u glavi, ali ne znam da li je ispravno. Ljudi dolaze na fudbalsku utakmicu, psihologija mase, 50.000 navijača iz raznih krajeva Evrope, slobodno mogu da kažu sveta, i krene strane himna i, naravno, zvižde. Naravno, to se više ne podrazumeva, jer vidim da je sve bolje i bolje, jer tu smo nekako uspeali da napravimo neke pomake. A onda posle sedam dana gledam rukometnu utakmicu u Nišu. Nijedan zvižduk na himnu. To su isti oni navijači. Niko ne može da me ubedi da to nije ista publika, bez obzira što je ovo rukomet, a što je ono fudbal. Zašto se na fudbalu zviždi? Zašto fudbal izaziva tu negativnu energiju, negativan naboj, a rukomet ne? Da li zato što fudbal ima 50.000 gledalaca, a rukomet ima dve hiljade gledalaca? Zato što na rukometu možemo da se izbrojimo, da se prepoznamo. Na fudbalu to malo teže ide. Ne znam. Ja stvarno ne znam razlog. To je više psihološke i sociološke prirode. Verovatno postoji neko objašnjenje.

Ali, ono što može da uradi Fudbalski savez to je da organizuje utakmice na način na koji ste imali prilike da vidite i da osetite. Dakle, stroga pravila FIFA i UEFA i stroge mere kontrole, od karata preko njihovog sigurnosnog brendiranja, preko ograda u blizini stadiona, preko tri kontrole dolaska do stadiona, preko kol-servisa, dakle svima u Srbiji da budu dostupne karte i dostupna reprezentacija, preko evidentiranja navijača. Već smo počeli, radimo bazu po-

dataka naših navijača u želji da napravimo klub navijača reprezentacije, dakle ljude sa imenom i prezimenom. Ne ljude sa policijskim dosijeima i brojevima, nego ljude sa imenom, adresom i telefonom. I mislim da neće mnogo vremena proći, da ćemo već za sledeće kvalifikacije za prvenstvo Evrope gotovo znati 50.000 navijača na Zvezdinom stadionu kako se zovu i prezivaju, jer ćemo ih imati u evidenciji. Ljudi koji budu bili članovi našeg kluba, imaće privilegiju u kupovini karata.

To je možda jedan od vidova borbe. Zvuči ovako kao marketinška priča i mi radimo marketing u Fudbalskom savezu, ali to je način da se izbegne huliganstvo. To je način da se ne uruči pozivnica huliganima da dođu na stadion. To je način da ljude poznajemo na stadionu, da znamo ko za nas navija, a ne da gledamo ljude kakve su im oči pod maskama.

Mislim da isto to treba da urade i klubovi. Tvrdim da je teže to raditi u Crvenoj zvezdi i u Partizanu, jer ipak je to klupska strast i klupska obojenost i ja je razumem. Na kraju krajeva, ja je i volim, jer bez tog rivalstva – na rivalstvu Crvene zvezde i Partizana drži se naš klupski fudbal. Naš reprezentativni fudbal na reprezentaciji, naravno, ali ne bih ugasio rivalstvo Crvene zvezde i Partizana zbog huligana.

Jer, sećate se, pričali su vam verovatno očevi i dedovi kako je to izgledalo nekada. Znači, priče po kafanama – Crvena zvezda i Partizan. Sada se kafana preselila na ulice. Nekada se pričalo i svađalo, a danas se nije. Nekad je bilo ono vreme, a danas je ovo vreme. Nisu ti huligani krivi što je danas ovo vreme. Nisu ga oni izazvali. U jednom trenutku devedesetih godina oni su bili moćna vojska ove države. Njima su političari išli u zagrljaj. Oni su političarima išli u zagrljaj. Da li je to istina? Sedimo ovde i sećamo se toga, “delije”, “grobari”. Na kraju krajeva, to su organizovane grupe navijača koje vidite na stadionu. To nisu huligani. Huligan ima ime i prezime. Huligan ne može da se sakrije iza “delija”, “grobara”, nego ima ime i prezime. E, to ime i prezime treba neko da otkrije. Tog čoveka neko treba da spreči u tome. Ne da zatvara “delije” i “grobare”, jer “delije” i “grobari” su Zvezda i Partizan, nego ljude koji ruše ugled Crvene zvezde, Partizana, našeg fudbala, naše države, koji ruše ugled nas samih.

Pitali ste me za političare i njihov uticaj. Miljan Miljanić, voleli ga ljudi ili ne, rekao je: “Ne” svim političarima koji su u naletima ulazili u Fudbalski savez i kroz progon i kroz... Fudbal se tome odupro. U Srbiji ima dve hiljade devetsto i kusur klubova. Nemojmo da gledamo sebe kroz prizmu Crvene zvezde i Partizana – 99,9 predsednika opština koji su fudbalski nastrojeni pomažu tim fudbalskim klubovima u Kragujevcu ne da pobeđuju nego, da žive. Ali da nije njih, ljudi koji vole fudbal... to nije tajna – korist autoriteta i korist funkcije za fudbal. Pa zašto da ne? Ako idu u pozitivnom smislu, zašto ne.

Imao sam profesora fizičkog, Obrada, koji je bio zaljubljen u košarku. Ja i nekoliko mojih školaraca s kojima sam sedeo u klupi smo patili jer smo voleli fudbal. Jednostavno, čovek je imao afinitet prema košarki i na svakom času fizičkog vaspitanja imali smo košarku. E, tako isto taj političar, samo ima afinitet prema rukometu, prema fudbalu, ili nema afinitet prema sportu. Znači, on želi da ispolji taj svoj afinitet, pa je neko mesto poznato po dobrom vinu, neko po rukometnom klubu... –tu uopšte ne bih stavljao ni zgrade ni uzvikove...

U javnosti postoji utisak da neko nekoga štiti. Šta tu Savez može da uradi? Da li može da kaže: imamo spisak klubova gde je važno da sedi predsednik opštine, ali ne mislimo, na primer, da je mnogo važno da sedi u Upravnom odboru FK Crvena zvezda, osim kao neko civilno lice ili ne znam kako. Kako je to moguće?

GRADIMIR BRANKOVIĆ: Naša je dužnost i obaveza i mi idemo po Srbiji, idemo kod svih predsednika opština i molimo za tih jedan ili jedan i po ili dva i po ili 2,7 odsto da se odvoji za sport. Ali zaista, rukovodstvo Fudbalskog saveza Srbije šparta po Srbiji i traži za sport, pa samim tim traži i za fudbal.

VODITELJ: Da li vi onda nudite, kažete: odvojite ovo za ovaj klub koji je važan za zajednicu, a bićete i predsednik upravnog odbora, ili vam on kaže: ući ću ja i daćemo to, ali ako ja budem...

GRADIMIR BRANKOVIĆ: Naravno ne. Tu ne postoje nikakvi uslovi i ucenjivanja. Mi pokušavamo da im kažemo da je naš interes – interes cele nacije, sportske nacije, a samim tim i cele nacije, da se ulaže u sport, a u fudbal najviše zato što je fudbal prosto najveći i najznačajniji u ovom trenutku. Znači, mi propagiramo sport time što propagiramo fudbal. To je naša obaveza i naše pravo. Mi nemamo ništa protiv košarke i svega ostalog, ali prosto naš je zadatak da imamo komunikaciju sa svim opštinama, sa svim predsednicima, sa svim krajevima Srbije i sa svim klubovima da bi tim našim srpskim klubovima 2300 ili ne znam koliko, da bi njima bilo bolje.

>>

PRVOSLAV S. PLAVŠIĆ

Ovde smo naveli čitav niz naziva koje koriste te grupe navijača, način na koji oni jedni druge nazivaju, njihove akcije, to je sve u jednom žargonu koji običan čovek često ne bi ni razumeo. To je jedan metajezik koji služi za te stvari

Mnoge stvari počinju u jeziku i najlakše se prepoznaju u jeziku, zato što ljudi govore, recimo u ovom slučaju postoji sportski žargon, postoji uslovno rečeno huliganski žargon, kao što postoji i politički žargon.

Pre nego što smo došli do ovih promena govorili smo – na Zapadu kriza, na Istoku kriza, a i kod nas je situacija veoma složena. Čim smo mi spremni na eufemizme, čim ne želimo da nazovemo stvari onako kako treba, već smo napravili pola problema od toga. I ovo što smo sada prepoznali, ova zalaganja jesu da se razgraniče stvari.

Ovde smo naveli čitav niz naziva koje koriste te grupe navijača, način na koji oni jedni druge nazivaju, njihove akcije, to je sve u jednom žargonu koji običan čovek često ne bi ni razumeo. To je jedan metajezik koji služi za te stvari. Mi moramo da uđemo u to i predložio bih da tome nekom drugom prilikom posvetimo jednu temu, zato što se to prenosi i iz politike i tako dalje.

Mi smo davno napravili jednu emisiju sa Vladimirom Dedijerom, koji je bio vrlo istaknut sportski radnik, jer su i Zvezda i Partizan takođe nekada bili. To se sad ponavlja u novom obliku. I naš politički žargon takođe je pun tih eufemizama.

I da zaključim. Moramo to tačno razgraničiti, preko toga se može prepoznavati. Ako ste na fejsu, na internetu, nalazite te nazive. Mislim da biste mogli, ako obratite pažnju u trolejbusu ili drugde, da čujete neke od tih izjava koje daju oni koji se spremaju da učine nešto. Slažem se apsolutno da navijače, normalne, obične, drage ljude treba potpuno odvojiti. I oni trpe, jer svako ko ide na utakmicu ispada da je navijač te vrste. To zaista mora da se raspravi.

MRŽNJA DOMINANTNA EMOCIJA

Ja sam ovde, što se kaže, u manjini. Ovde su predstavnici sporta, države, medija, a ja sam samo analitičar. Dakle, mogu da kažem samo na osnovu ovoga što smo utvrdili. Nemam pravo da previše proširujem. A evo o čemu je reč. U okviru strategije koju vodi Ministarstvo u okviru projekata koje ima, mi smo konkurisali da uradimo analizu odnosa medija prema nasilju i sportu.

Ono što bih ja sada mogao da kažem jeste to kako se mediji odnose prema tom fenomenu. Svako prema njemu ima određen drugačiji odnos, a ja primećujem da je tolerancija prema pojavama koje su problematične – a nasilje je jedna vrlo rasprostranjena pojava – vrlo značajna u demokratskim društvima, ali ovo što sada doživljavamo je dosta problematično. Juče sam sedeo sa jednim kolegom na Bulevaru, tu kod Laste, dopisnikom iz Vašingtona, i negde oko tri-četiri sata počelo je nešto da puca, izbrojali smo tri do pet hitaca, pa još jedan. On kaže: šta se dešava? Ja kažem: ne znam, negde se puca. A on kaže: i vi sedite tako? Mi sedimo, nismo poskakali. S jedne strane, navikli smo na te stvari ili smo možda izgubili motiv da skočimo i sami vidimo šta je.

Ova studija pokazuje da to što mi vidimo svakoga dana, da su to činjenice koje se mogu videti i kroz medije. Tu su mediji odigrali svoju ulogu. Njihova uloga je nezamenljiva, sada mora biti i veća. Međutim, to je samo jedna slika. Ta slika se ne prenosi uvek najangažovanije. Neću da kažem i najkorektnije, jer odnos je relativno bio korektan, ali kako će od tog mnoštva i šta će mediji da izaberu i prikažu, to je ono što je izuzetno značajno. Dešava se da u toj estetski komunikacije, najviše dolaze do izraza, uslovno da kažemo, negativne vesti i prizori koji su potrebni onima koji su došli na ta mesta da bi izazvali određene nered, a mediji se orijentišu na to.

Naravno, postoje mnogi zaključci i pokazuju da treba posvetiti pažnju i drugim stvarima, a ne samo ovima i ja ću sada da vam kažem ukratko u nekoliko minuta o sadržaju analize. Mi smo ovu analizu na neki način izmislili. Dakle, nismo imali dovoljno elemenata u nekim drugim sličnim analizama i morali smo da konstruišemo jedan instrument analize sadržaja koja je imala deset dimenzija, deset kategorija. To su oblici nasilja, usmerenje nasilja, uzroci nasilja, akteri nasilja, žrtve nasilja, odnos prema nasilju u medijima, uključenje druge strane, sagledavanje dobijene pojave, opis nasilja i provera činjenica.

Naravno, ne mogu da pričam mnogo o svakom delu, ali o nekoliko najvažnijih nalaza koje ipak moramo da kažemo. Prva je činjenica da ima veoma mnogo fizičkog nasilja, preko 56 odsto, da ima verbalnog nasilja oko 12 odsto i

virtuelnog, dakle pretnji, oko 28 odsto. Možda nekom može da bude zanimljivo, možda mislite da fizičkog ima mnogo više, ali ovo virtualno nasilje, dakle pretnje, koje se često obistine i koje su same po sebi jedan veliki problem, da ne kažem i kašnjev, kod nas je dosta rasprostranjen i uvod je često u neke druge obračune.

Drugo, usmerenje nasilja ka sportistima – 12,5 odsto. Da li je to sreća ili ne, svako nasilje i jedan odsto bi bilo mnogo, ali u ovoj strukturi 12,5 odsto je ka sportistima, ka predstavnicima timova, klubova, saveza – 5,4, ka arbitrima 4,5, ka gledaocima onim ostalim 5,2, ka navijačima međusobno oko 19 odsto, ka organima reda 26-27 odsto. I još nekima, pravosudnim organima i tako dalje.

Očigledno je iz ovih objektivnih podataka analize sadržaja da postoje dva sučeljena tima van sporta i sad ćemo o sledećem nalazu – uzroci nasilja: konflikt proistekao iz samog takmičenja osam odsto svega; konflikt unet van samog takmičenja 60 odsto; konflikt unet van sporta 26 odsto. Praktično, ili van sporta ili van takmičenja. Dakle, to nije proisteklo iz onoga što se odigrava na terenu, u sali i tako dalje, pošto su mnogi sportovi bili zastupljeni, fudbal najviše, ali i ostali.

Ta činjenica je sama po sebi dovoljna da zahteva širi angažman, dakle ne samo ovog ministarstva, koje je pomoglo da se sve ovo uradi i da se dalje verovatno nastavi, nego i mnogih drugih, jer očigledno da je reč o organizovanim stvarima koje dolaze i ja ću to na kraju završiti još nekim konstatacijama.

Akteri nasilja – sportisti uključeni u takmičenje 17 odsto, dakle ne tako naglašeno; predstavnici timova i klubova takođe ne previše – 15 odsto, ali navijači 62 odsto, još malo pa dve trećine. Navijači su sada ovde tretirani sa znacima navoda i bez znakova navoda. Videćemo o kojim ljudima je reč, jer sad ide jedna akcija da se razgraniče tipovi navijanja i navijača. Videli ste da neki dobijaju procesuiranje na drugim stranama.

Žrtve nasilja: sportisti 12 odsto; predstavnici timova, klubova i saveza šest odsto; akteri, sudije četiri odsto, gledaoci, posetioци i ostali, navijači 19 odsto, organi reda 27 odsto, pravosudni organi 13 odsto. Da ne idemo dalje.

Odnos medija prema nasilju – osuda nasilja 33 odsto. Trećina. Da li je to mnogo ili malo, možete i sami da zaključite. Naravno, ne može u svakom napisu ili u svakom tekstu odmah da se docira i taj stav, ali karakteristično je da ima pasivnog odnosa 52 odsto. Više od polovine napisa konstatovalo je da je bio tamo neki slučaj itd., ali bez dubljeg ulaženja. To je veliki problem. Mislim da mediji moraju na svojim stručnim skupovima i novinari da obrate pažnju.

Neka se čuje i druga strana, to je još Senekin stav. Stav druge strane je da su 28 odsto, najavljen jedan odsto, izostavljeno 18 odsto i opšte konstatacije koje nisu ni u jednom ni u drugom smislu 51 odsto. Već iz ovoga možete da zaključite kakav je odnos medija.

Sagledavanje nasilja, dakle pokušaj da se uključimo i da vidimo o čemu je reč, ima u 39-40 odsto, znači motivi, ciljevi, uzroci, šta je to što je dovelo do toga; sagledavanje oblika i sredstava nasilja 51 odsto. Znači, pojava, evo vam, to je bilo, gledajte. I to deluje kao korektno, ali je pitanje naravno da li je to dovoljno u ovoj situaciji eskalacije. Opis nasilja 32 odsto, nepotpun opis 57 odsto, kad bi se moglo još

mного toga reći u samoj specifikaciji toga što se zaista dogodilo, u tom izostavljanju, u tom ovlašnom odnosu se kriju mnogi problemi, naravno.

I proverа činjenica, to je u smislu da li se to zaista dogodilo, 84 odsto zaista se to dogodilo, dakle ne možemo reći da su to neke medijske ujdurme.

Kvalitativna analiza koja ovde ima bar stotinak stavki, zaista je teško, ne želim sada da vam oduzimam vreme, otkrila je neverovatne stvari oko politizacije, oko odnosa policije, oko dogovaranja unapred, zakazivanja svih tih tuča, putovanja, vraćanja na međunarodnom planu, uključenost klubova na neki način. Ogroman broj klubova, ogroman broj nasilja, dakle ne samo veliki centri sportski, dakle to se svuda događa, veoma je rasprostranjeno. Stav stručnjaka – citiram “samo kad se nešto desi, onda sutradan da vidimo šta je to”. I, naravno, stručnjaci fenomenološki kažu ponešto, ali smo daleko od toga da raspakujemo i da vidimo u čemu je stvar.

Mene su neki dan neki novinari pitali: psihološki profil nasilnika. Ono što sam izložio to je analiza odnosa medija prema tome, a psihološki profil nasilnika je nešto komplikovanija stvar, a nemamo ga u ovom domenu na nivou navijaštva, ali sam za ovu priliku hteo da kažem samo par rečenica iz onoga što sam našao. Sport se tretira kao roba, sportisti kao najamnici, stadion kao arena, ulice kao mesto poprišta, navijanje je borba. Oni navijači kažu “fajt” – “idemo na fajt”, njima je to suština. Navijači postaju ratnici i imaju takve nazive. Klubovi se javljaju kao posrednici koji malo vole da imaju vruć teren, podršku, malo ne bi da se tu iskomplikuje. Ideologija je oko za oko, zub za zub, postaje nemilosrdna, a životni princip je: nasiljem se rešavaju svi problemi, koji je ovih godina i na drugim mestima postojao. Sport je samo mesto na kome se to ispoljava najočiglednije i tu je medijska pažnja veća, više usmerena nego na neka druga mesta. Evo, saobraćaj je recimo jedno drugo takvo mesto i još su mnoga takva mesta.

Osnovni cilj je konflikt. Cilj je konflikt, pobeda silom, gde se organizuje da se napravi konflikt. Ima ljudi koji pristupaju u te navijačke klubove tako što imaju taj proces inicijacije. To su vrlo ozbiljne stvari, kao u sektama. A dominantne emocije su isključivost i mržnja o kojoj oni govore: mi mrzimo sve. Govorim sada o ekstremnim slučajevima. A stil je bezobzirnost. Ne uzimamo ništa u obzir, idemo i rušimo sve pred sobom.

To su pojave, dakle, koje više ne pripadaju samom sportu i ova analiza je jedan mali doprinos da imamo sada činjenice, dokaze za sve ono što vidimo. Nisam pomenuo, imamo pet stotina napisa iz prošle godine koji imaju za temu sport i nasilje. Kad bismo sad tih pet stotina stavili u kontekst svih napisa, videli bismo da to nije baš veliki broj koji se bave time.

Završio bih time da treba nastaviti i pratiti i da treba selektovati jedne od drugih i, naravno, one koji žele da se bave sportom, one koji žele da navijaju. Blagoja Topličića sam neki dan na sastanku pitao kako to izgleda u čuvenoj Engleskoj gde su bile takve tuče, i on kaže: dolaze porodice sa sendvičima i sa sokovima, svi lepo sede i navijaju. Mi smo mislili da smo od njih preuzeli sve ovo što ne valja, pa hajde sad da preuzmemo i nešto od onoga što je popravljeno.

Pitanja iz publike

ALEKSANDAR NAČEVSKI, Pokret Evropa nema alternativu: Imam konkretno pitanje za gospođu ministarku. Ona je pomenula kampanju, kao jednu od aktivnosti. Interesuje me da li će kampanja, pre svega medijska, najoštrije osuditi nasilje, jer se ovde percipira nasilje kao patriotizam. Pogrešno se tumači. Misli se da ćemo nasiljem i prebijanjem stranaca na ulici pokazati kako smo mi zapravo nacija koja voli sebe i svoju zemlju i svoje kulturno, umetničko i drugo nasleđe. Hvala.

SNEŽANA MARKOVIĆ-SAMARDŽIĆ: Naravno da ćemo nastaviti kampanju. Pored kampanje protiv nasilja imamo u planu još neke kampanje u najskorije vreme. To i pripada negde mom ministarstvu. Znači, neka vrsta preventive, pokušaj rada sa ljudima i tako dalje. I ponavljam da su i sportski savezi i nevladine organizacije u sportu, pa i moje ministarstvo koliko radi sa omladinskim nevladinim organizacijama toliko radi i sa sportskim.

Jako je važno da se ne govori – dva mladića pretukla tog i tog. Ako su dva mladića, to su onda tamo neki mladići. Znači da je onda omladina problem. Odmah se omladina kao takva percipira kao centralni problem ovog društva. Nemojte govoriti dva mladića. Recite dva izgreznika. To je ono što ja želim da kažem medijima, ne vama, nevladinim organizacijama, nego medijima. Recite dva izgreznika, dva huligana. Recite nešto malo obojenije ili nemojte ni govoriti.

A kad dobiju stipendije zato što su nešto super uradili, stavite ih na prvu stranu vesti i u prva dva minuta dnevnika, udarnih vesti. Ja hoću da se vidi istina koju i ja svakodnevno vidim, ta paralelna istina, a to je da u Srbiji ima izvanrednih mladih ljudi na koje sam ponosna. Reći ću vam ovo što kaže profesor, njih ima samo dvadeset odsto, dajte da ih negujemo. I moja želja je zato da se bavimo ovim nasiljem, profesore, zato što jeste takođe pitanje mladih. Nažalost, mladi su oni koji su uključeni u ovo.

Podsetiću vas šta sve stoji u strategiji za mlade, ko su oni koji sada imaju dvadeset godina. Imali su tri godine kada su počeli sukobi u bivšoj Jugoslaviji, imali su pet godina kada su uvedene sankcije, imali su sedam godina kada je potpisan Dejtonski sporazum. Imali su otprilike devet ili deset godina kada se desio 5. oktobar. Potom su imali 13, 14, 15 kada je ubijen premijer. Čega su se oni nagledali? Šta se od njih očekuje? Da se sad odjednom rode kao potpuno novi i puni, da ne pišu što vi kažete o mobilnim telefonima, nego pišu o ružama, cvetićima. Teško je. To je stvoreno tako. Oni nisu ništa sami krivi, ali su to takvo društvo nasledili. Zato mladi moraju da se paze i zato, molim vas, nemojte govoriti u svojim novinskim izveštavanjima o dva mladića, nego recite dva izgreznika.

ALEKSANDAR ALEKSIĆ, iz nedeljnika "Vreme": Ovo što se sad dešava u Srbiji, već smo imali, ovi koji su danas dovoljno mladi nisu ni videli ono što se dešavalo sve vreme, ali se svi sećamo, bar mi stariji, Hejsela i 1985. To je jedan od najstrašnijih huliganskih događaja uopšte u fudbalu. I sad mene zanima samo jedna stvar. Pitanje gospođi ministarki: da li se na Savetu mogu uzeti preporuke od Velike Britanije o tome šta je ona uradila protiv toga?

To se ne dešava prvi put i samo nama, jer to je bio jedan od najstrašnijih povoda, totalno preuređenje fudbala u Velikoj Britaniji. Verovatno je i Britanski fudbalski savez radio tako nešto. I sad me zanima šta su to oni uradili, a mi ne možemo?

PRVOSLAV PLAVŠIĆ: Samo jednu rečenicu. Kad ste pomenuli Hejsel, šta mi uopšte sada treba da uradimo drugačije od onoga što smo ranije radili? Sećam se te emisije kada je Dragan Babić pozvao gradonačelnika Pešića da razgovaraju o Hejselu i on je rekao: da, to se njima na Zapadu stalno dešava, a kod nas takva situacija ne može da se dogodi. Dragan Babić je posle ne znam koliko minuta rekao: hvala, družu gradonačelnice, znači toga kod nas nema. I posle toga su morali da puste Paju Patka, a on je bio suspendovan zato što je političar rekao: kod nas se to ne može dogoditi.

Mi smo tada imali takav odnos prema tome. Sad imamo upravo obrnut odnos. Nama se to događa. Moramo da se suočimo s tim. Mislim da je to važno praktično za sva ministarstva, jer kad nabrajamo šta je sve u pitanju, i privreda i ostalo, onda to zaista zahteva mnoge mere, a ne samo jednu.

SNEŽANA MARKOVIĆ-SAMARDŽIĆ: Želim da vam kažem da je moje ministarstvo već radilo sa Britanskim savetom oko toga i sa fokusom na grupe pokušali smo da vidimo šta je ono što se od britanskih mera može kod nas primeniti. I reći ću vam i da mi je ministarka pravde na Savetu vlade rekla da Ministarstvo pravde već radi sa Britanskim ministarstvom pravde na razmeni iskustva. Menjaju se komparativna razmišljanja o tome šta je ono što može da se uradi i kod pravnog okvira i kod momentanih praktičnih akcija. Mi smo i na konferenciji Saveta Evrope, koja je bila juče i prekuče, pozvali puno britanskih stručnjaka. Oni imaju nešto što mi, moram da kažem, u ovom trenutku svakako nemamo na raspolaganju i što predstavlja primer vrzinog kola. Oni su, naime, uložili u stadion.

Tačno, bilo je puno represivnih mera. Gospođa Tačer je tada tražila od UEFA, sećam se, da kazni klubove. I rekla je: šta, samo toliko malo?! Ne, molim vas, kaznite još. Da se kazne, ali su i investirali u stadione. Ja imam problem, ili država ima problem, da investira u stadione. Volela bih, ali imamo nekoliko problema – nedostatak finansijskih sredstava, to je već dosadno i poznato. Takođe, kako ja da ozbiljno ulažem u sportsku infrastrukturu, vaš novac, novac moje komšinice Prokovićke i koga još sve ne, kad znam da se sutra može desiti da se neka od tih stolica rasturi kao ništa, i da li sam ja odgovoran političar ako investiram u nešto.

I treće, status tih stadiona. Čija su oni imovina? To je pitanje koje takođe treba rešavati da bismo mogli da primenimo britanski model.

VODITELJ: Zašto još nema zakona o sportu u Skupštini?

SNEŽANA MARKOVIĆ-SAMARDŽIĆ: Ja bih još rekla i da zakon o sportu predviđa ovo što je profesor rekao, da ne moraju gradonačelnici da sede u klubovima da bi klubovi preživeli, nego su potrebni jasni kriterijumi šta je opšti, odnosno javni interes i po tome se budžet jednostavno i raspoređuje. Reći ću vam da moje ministarstvo tako radi. Imam jasne kriterijume, a ne moram ja da sedim u nekom savezu da bih bila sigurna da kontrola novca ide

kako treba, nego postoji revizija, ja tražim od revizorskih kuća da to pogledaju, potpišu i tako dalje. Ima načina, ali i to mora konsekvantno da se desi, novi zakon mora da dođe. Ja ću vam samo reći da će doći.

PITANJE IZ PUBLIKE: Moje pitanje je za ministarku. Imao sam tu čast da budem ove godine počasni gost na seminaru koji je Vlada Republike Hrvatske sa njihovim Nogometnim savezom organizovala u okviru njihovog sajma sporta na Zagrebačkom veselajmu. I tom prilikom sam u dva dana mogao videti kako su u Hrvatskoj počeli da rešavaju problem huliganstva. Na jučerašnjem izveštaju u medijima se čuje da ste imali jako konkretne dogovore sa Đurđom Adlešić, pa pošto ću verovatno biti njen gost za dve nedelje, voleo bih da znam šta je to konkretno što će Srbija i Hrvatska uraditi, jer tu ima najviše nerešenih problema između naših zemalja.

SNEŽANA MARKOVIĆ-SAMARDŽIĆ: Prvo, kad odete, pozdravite gospođu Adlešić. Mislim da je ona vrlo energična žena i da

zaista želi dobro i hrvatskom sportu i inače. Šta je razlika između onog što mi preduzimamo, a šta oni? Otprilike, razmišljamo u sličnim pravcima i radimo slično. Negde smo mi napredniji, negde oni. Savet Evrope veoma uvažava ono što mi radimo. Možda nisu bili dovoljno svesni onoga šta sve Hrvatska radi.

Ali, šta je razlika? Đurđa je potpredsednik vlade i ona predvodi neku vrstu tamošnjeg saveta. Nije baš isto strukturiran kao naš. Za razliku od nas, oni razgovaraju, kako ona kaže, sa navijačkim skupinama. Razgovaraju, sa navijačima. Mi se još nismo na to odlučili, dok ne razdvojimo ove podgrupe republičkog javnog tužioca. Ustavni sud je sad na potezu, i ono što bi ostalo kao nekakav element žita, ako se kukolj razdvoji.

Moram da vam kažem da je gospođa Adlešić, prvi put smo se sreli na proleće ove godine, bila žestoko kritikovana od strane svoje javnosti za to: što se nalazi sa navijačkim grupama i daje legitimitet nekakvim navijačima i sumnjivim tipovima. Ona nastavlja u tom pravcu.

O ODGOVORNOSTI I SITEMU

Ljubiša Rajić:

Mene iznenađuje nekoliko paradoksa. Prvo, Ministarstvo za omladinu i sport je užasno važno u državi u kojoj ima više starijih od šezdeset nego mlađih od dvadeset godina. I treba da se bavi, koliko vidim i pokušava da se bavi omladinskim, dečijim, školskim, zdravstvenim, rekreativnim, invalidskim i tako redom sportovima. A troši vreme da rešava problem huligana. Prvi paradoks i prva besmislica koja postoji.

Drugo, pričate o sportu, a u suštini se huligani vezuju za nekoliko najvećih beogradskih klubova. Pri tom, to su profesionalni igrači, profesionalnog žiga, primaju platu, koji bi po prirodi stvari trebalo da budu skroz izuzeti iz tog ministarstva i dodato Ministarstvo za privredu, s jedne strane, a pošto je za njih vezan najveći broj priča o kriminalu u sportu, to bi... upravo za borbu protiv organizovanog kriminala. Pri tom, da bi se to rešilo, treba kamen mudrosti alhemičarski koji se zove politička volja i koje nema ni u jednom trenutku. I to se najjasnije vidi u ovome – važni su da budu predsednici opštine. Ne. Predsednici opštine ne treba nigde da budu. Postoji budžet, predsednik opštine sprovodi odluku Skupštine i nema prava na svoje lično mišljenje i svoje afinitete, želje...

Ali je činjenica da smo mi od sporta napravili privatnu političarsku politiku. I to je ta tragedija. Dakle, ja vaše objašnjenje doživljam kao pokušaj da se fudbal izvuče iz toga. Fudbal je ključ problema i to ne ceo fudbal. Zvezda, Partizan, Rad i još dva-tri kluba. Skloniti njih, posle svakog ispada na utakmicama zabraniti na sledećoj utakmici prisustvo publike u potpunosti, napraviti dosije huligana koji ne smeju da ulaze na fudbalske utakmice, zabranite organizovan dolazak na fudbalske utakmice da ne bi pravili gu-

žvu. Dejstvujte jedanput čestito i tvrdim da će za tri meseca sve da prestane. Strpajte ih u zatvor. Ali ovde ne postoji volja da se to uradi. I zato Ministarstvo mora da rešava problem huligana, umesto da se bavi omladinom.

ODGOVOR BRANKOVIĆA:

Gledate u mene i kažete Fudbalski savez Srbije kao najveći paradoks, zabraniti im da organizovano dođu na utakmicu. Da li mislite da kad se nešto zabrani, da ne postoji? Da li mislite da posle zabrane gej parade da gej lobi ne postoji? Postoji. Da li mislite da ako se zabrani da dođu na utakmicu, da navijači ne postoje? Koliko puta ste čuli da se čak zabrane utakmice reprezentacije, ako se sećate prošle kvalifikacije, zabranjeno je prisustvo publike na utakmici protiv Azerbejdžana. Prva utakmica Srbije. Znači, bruka. Za nas naša nacionalna bruka. Prva utakmica Srbije značajno u kvalifikacijama, mi smo zbog kazne, sećate se zbog utakmice protiv Bosne kada smo otišli kao Srbija i Crna Gora, prvu utakmicu igrali na praznoj Marakani u kvalifikacijama. I nama je najveći problem koliko su se Fudbalski savez Srbije, koliko su se klubovi Crvena zvezda i Partizan naplaćali kazni UEFA i FIFA. To su milioni. Nama najveći problem naprave naši ljudi u Briselu, u Minhenu, gde igramo napolju. Mi kontaktiramo sa svim našim ambasadama. Naša organizacija utakmice kad igramo na strani daleko je složenija. Iako mi nismo organizatori utakmice napolju, zbog naših navijača apelujemo na naše klubove, na ambasade, držimo sastanke, delimo letke, razgovaramo mesec dana unapred da ne prave problem. Iako su oni državljani Evropske unije, iako oni podležu zakonima Evropske unije, nama FIFA i UEFA ispostave račune. Mi plaćamo kazne zbog nereda na utakmici Belgija-Srbija u Briselu. Mi imamo taj problem.

Mnogo su bolje organizovane utakmice kod nas nego kad odemo napolje.

>>

Šta smo se nas dve dogovorile? Da tražimo sa Savetom Evrope i Evropskom komisijom zajednički projekat edukacije i na tome ćemo raditi regionalno iz jednog jednostavnog razloga – ne samo zato što je slična situacija, nego je i raspad bivše Jugoslavije simbolično počeo na jednom stadionu.

DUŠAN STEVANOVIĆ, pomoćnik predsednika opštine Vrnjačka Banja: Verovatno ćemo od vrtića morati da krenemo sa edukacijom mladih i nas samih. To su naša deca. To nisu neka tuđa deca. Mi smo išli na utakmice. Imao sam sreću da gledam i osvajanje, bio sam u Beogradu student kad je Zvezda osvojila Kup šampiona i gledao sam tu priču. Ali mislim da je jako bitno pitanje da li će biti ovakve tribine i u manjim mestima, znači i u centralnoj Srbiji i u Vojvodini. Jako je bitno da se ova tema nastavi i da se radi. Možda ne na najvišem nivou. Možda ministarke budu sprečene, pa mogu da učestvuju i državni sekretari, ali molio bih da se priča nastavi. Možda smo nas dvojica malo više vezani za sport, malo više svesni, imamo decu i hoćemo da brinemo o tome.

Mislim da mora da se radi mnogo dublje i ja bih vas zamolio da se akcija nastavi i u drugim mestima.

SNEŽANA MARKOVIĆ-SAMARDŽIĆ: Nakon konferencije o nasilju i rasizmu u sportu koji smo imali, Savet Evrope, 150 fenomenalnih izlagača i učesnika iz cele Evrope, znači Belgija, Italija, naši učesnici, pozvaću gradonačelnike svih gradova i opština koji imaju veće, manje stadione, klubove i tako dalje, da ih upoznam sa onim što su razmišljanja i preporuke te konferencije iz jednog jednostavnog razloga – ne samo što uvažavam značaj lokalne vlasti i probleme koji na lokalnu postojе, nego zato što mislim da i rešenje leži upravo tu i da sport nije samo u Beogradu, nego svuda u Srbiji i da svi treba zajednički da radimo. Kad kažem partnerstvo, ne mislim na partnerstvo samo nas koji sedimo za jednim stolom, nego svi zajednički imamo pravo, obavezu i odgovornost prema svojim mladima da se posvetimo ovoj temi.

Tako ću sazvati, ako mogu da dođu, gradonačelnike, ali i vi ste dobrodošli kao pomoćnik gradonačelnika, vrlo dobro znam koliko ste aktivni u sportu, a i inače za dobrobit Vrnjačke Banje.

BOBAN MILUTINOVIĆ, sekretar Udruženja sportskih novinara Srbije: Pa evo, odmah da kažem za gospodina iz Vrnjačke Banje, pošto Udruženje sportskih novinara Srbije namerava da održi seriju seminara na istu ovu temu nasilja u sportu i prvi seminar u toj seriji održava se 6. i 7. novembra u Kragujevcu na Sajmu sporta. To je drugi Sajam sporta koji se održava u Kragujevcu u okviru koga ćemo mi imati seminar gde će biti eminentno društvo, otprilike isto koje sedi ovde prošireno sa još nekima.

U svakom slučaju, veoma smo raspoloženi da slične seminare održimo, recimo, kod vas u Vrnjačkoj Banji, ako biste prihvatili da budete domaćini, ali i u drugim gradovima Srbije, gde ćemo zajedno pokušati da tu temu maksimalno približimo svima i da uključimo što veći broj ljudi u rešavanje problema koji vidimo da podriva same temelje ovog društva.

Ja sam iz Udruženja sportskih novinara Srbije dao jedan predlog koji je bio na Savetu za borbu protiv nasilja, odnosno naše Udruženje sportskih novinara je dalo predlog da se započne sa akcijom školovanja, škole navijača, nešto što smatramo zaista jako

bitnim da bude pri klubovima. Škole navijača gde bi otprilike poznati i popularni sportisti govorili o pravom navijanju i šta je zapravo njima prava podrška sa tribina, da li je to ako se neko tamo na tribinama tuče, ili ako neko napravi onu zaista sjajnu koreografiju, a ceo utisak pokvari grupa od par stotina –moram upotrebiti taj termin – ludaka, iako možda nije baš primeren, ali u svakom slučaju ljudi koji naruše ugled desetina hiljada pravih navijača.

E sada, kako taj kukolj odvojiti od žita, to je ključno pitanje. I moje pitanje u ovom trenutku za ministarku: recimo da je dat predlog na sajtu za borbu protiv nasilja, sve ove mere će biti primenjene, ali čini mi se ona ključna mera još uvek negde visi u vazduhu, nije doneta, a to je onaj model koji je primenjen u Engleskoj – da oni koji su već evidentirani kao huligani, budu pre svake utakmice privedeni u policiju da tamo prenoće, da ne mogu da dođu na utakmicu i da onda budu pušteni. Naravno, oni moraju biti stalno pod kontrolom jer su evidentirani kao ljudi skloni nasilju. Čini mi se da, dok se taj model ne primeni, mi nećemo imati rešenje problema i nećemo taj kukolj uspeti da izolujemo.

A drugi pravac delovanja je svakako ovaj preventivni o kome govorimo – škola za navijače, škola koja mora početi od osnovne škole. Imam dete koje je već postalo navijač i oni se već u školi dele na “delije” i “grobare”, pa se tuku između sebe. Znači, to je ono gde moramo da usmerimo kompletnu našu aktivnost svih struktura, počev od Ministarstva preko nas, Udruženja, pa do Saveza, da se prvo edukuju te nove generacije. Za ove sadašnje huligane je kasno. Njih ne možemo prevaspitati. Njih moramo sankcionisati na način na koji su to uradili u Engleskoj.

SNEŽANA MARKOVIĆ-SAMARDŽIĆ: Povodom vašeg pitanja, a to je zabrana za one koji su već registrovani kao izgređnici, to postoji u postojećem zakonu, tako da ne možemo to da uvodimo kao nekakvu novu meru. Ja samo mogu da kažem da osnovna, prva mera akcionog plana treba da bude ne poštovati zakon, ja poštujem mnoge stvari, nego ga primenjivati.

GRADIMIR BRANKOVIĆ: To je član 22, gde se kaže da se za prekršaj fizičkom licu može izreći zaštitna mera zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama. Takvo lice se neposredno pre početka sportske priredbe lično javi službenom licu (dakle, sam) u područnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj stanici i tamo boravi do završetka utakmice. Znači, na papiru to postoji.

VODITELJ: Šta kažu na Savetu, ili šta kažu na vladi, da li će početi da primenjuju bar ovaj zakon koji imamo?

SNEŽANA MARKOVIĆ-SAMARDŽIĆ: Ja mogu da vam kažem, svedok sam, a nisam jedina ovde prisutna, da postoji čvrsta volja, da postoji politička volja da se ovo pitanje reši jednom zauvek. Mislim da je čitav niz događaja prouzrokovao taj pritisak da se nešto konačno reši. Mislim da je, na primer, odlaganje parade ponosa bila inicijalna kapisla da eskaliraju mnoge stvari – a to nema veze sa sportom direktno – mnoge stvari koje su se kasnije, nažalost, u kratkom vremenu kod nas dogodile. I evo, svedok sam i u to verujem i mislim da stalno prisustvo kolega iz vlade i drugih na ovom savetu, govori o tome da postoji dobra volja i reći ću vam da se pripremaju neki zakoni. Znam, ali dok oni to ne kažu, neću vam iznositi detalje.

NASILJE, OGLEDALO DRUŠTVA

Sukobi u kojima je fudbal samo naizgled povod traju gotovo ceo vek, ali primer Engleske, kolevke fudbala ali i huliganstva, pokazuje da se problem može rešiti

Upisah pojam "nasilje u fudbalu" i uđoh na Gugl. . . Za sekund dobih zapanjujući rezultat: 3,8 miliona pojmova! Ako vas zanima, naći ćete sve, od doktorskih disertacija, ozbiljnih analiza, zapaženih knjiga, socioloških studija, okruglih stolova, naučnih radova, tribina, novinskih članaka do video-zapisa. Pred tom brojkom lična dokumentacija, pa makar sakupljana i 40 godina, ostaje kap u moru, tim pre što se materija gotovo svakodneвно "obogaćuje" novim, često tragičnim slučajevima.

Nemam tačan podatak kada se dogodio prvi ozbiljan incident na nekoj fudbalskoj utakmici, ali ako se kao indikativan uzme podatak da su se 16. jula 1916. u Buenos Ajresu sukobili navijači i policija zato što je utakmica Argentina-Urugvaj u finalu južnoameričkog prvenstva odložena (jer je na stadion koji je imao mesta za 20. 000 ljudi ušlo duplo više), imamo gotovo vek sukoba oko i povodom fudbala u kojima je ova prelepa igra bila mnogo više žrtva nego uzročnik.

Jedna od prvih žrtava nasilja u fudbalu i oko njega bio je izvesni Pedro Dembi (26 godina) koga je 2. novembra 1924. na meču Urugvaj-Argentina u finalu južnoameričkog prvenstva ubio iz pištolja izvesni Hose Lazaro Rodriges. Iako su Englezi izmislili fudbal i vek kasnije huliganstvo, Argentinci im, čini se s pravom, mogu osporiti "autorstvo" ovog krajnje asocijalnog ponašanja koje je eskaliralo 70-ih i 80-ih godina prošlog veka i koje, evo, traje i danas. Svi analitičari se slažu da je najgora situacija u Argentini a dugačka lista žrtava, na kojoj su 243 imena (poslednje, Pablo Gomes, 20. 10. 2009) od 1924. do danas, potvrđuje tu tužnu činjenicu. Tamošnje radikalne navijačke grupe, poznate pod imenom "Barras bravas" (Divlje šipke) proširile su svoje "aktivnosti" i na ostale južnoameričke zemlje u kojima deluju pod istim imenom, osim u Brazilu gde se zovu "Torcidas organizadas". Utvrđeno je da je autor imena "Barras bravas" argentinski list "Razon" koji je 1958. upotrebio termin "Barra fuerte" (snažna šipka, motka) koji se ubrzo pretvorio u "Barras bravas". Najugledniji argentinski list "Klarin" pozabavio se pre nekoliko godina genezom nasilja i konstatovao da su za 138 ubistava u 16 procesa osuđena samo 33 lica. U 46 odsto ubista-

va korišćeni su pištolji a analiza je pokazala, uglavnom, ono isto što karakteriše i druge zemlje: spor i neefikasan pravni sistem, vezu navijačkih grupa sa policijom i kriminalom, vezu sa upravama klubova, vezu sa organizacijama koje nude obezbeđenje i od toga prave dobar biznis, vezu sa ekstremnim političkim organizacijama koje propagiraju rasizam, netoleranciju, mržnju...

SPASIMO FUDBAL: Argentina još nije rešila problem huliganstva, ali je grupa entuzijasta ponudila zanimljivu ideju o kojoj bi vredelo razmisliti i koja je relativno lako primenljiva na bilo koju zemlju. Postoji veb-sajt pod nazivom "spasimo fudbal" (www.salvemosfutbol.com), koji veoma ambicioznim programom i aktivnostima pokušava da okupi prave ljubitelje fudbala. U Brazilu postoji grupa koja sebe naziva "Univerzalni klub" a pokušava da aplauzima protivniku i sudiji vrati bar ideju zaboravljenog fer-plej, u Kostariki se kažnjavaju pogrdni povici sudiji i protivnicima, ali u svim ovim slučajevima reč je o aktivnostima koje nemaju nikakve veze sa državom.

Na tom planu najdalje je otišla Engleska. Posle serije teških ispada, što na Ostrvu što na stadionima širom Evrope, masakr na "Hejselu" 1985. pre finala Kupa šampiona Juventus-Liverpul, kada je smrtno stradalo 39 navijača italijanskog tima, bio je kap koja je prelila čašu. UEFA je sa svoje strane proteerala sve engleske klubove iz evro-kupova na pet godina a vladarica Margaret Tačer rešila je da se ozbiljno uhvati u koštac sa >>

problemom i pokazala da je to moguće ako postoje dobra volja i koordinacija različitih ministarstava. Izmenjen je krivični zakon, kazne su znatno pooštrene, suđenja su postala brza i efikasna, huligani su počeli da pune zatvore, mnogima je po izlasku zabranjen pristup stadionima za određeni broj godina, nekima su ugrađeni "čipovi" pomoću kojih se u svakom trenutku zna gde su... Nije bilo ni lako ni jeftino, ali problem je rešen. Kada su se letos, posle meča u "Karling kupu", potukli navijači Vest Hema i Milvola, klubova koji još od 1972. imaju neraščišćene račune, alarmirala se cela Engleska jer je strah od povratka huligana još uvek prisutan. Na sreću, radilo se o pojedinačnim incidentima koji ne narušavaju današnju idiličnu sliku sa engleskih stadiona, gde se na tribinama sedi kao u pozorištu a peva i navija za primer.

Zemlja koja je takođe u dobroj meri rešila probleme huliganstva jeste Nemačka. U okviru priprema za Svetsko prvenstvo 2006. u izgradnju novih i rekonstrukciju starih stadiona uloženo je oko milijardu evra a dobar deo, najviše na kamere, otišao je na ono što potpada pod bezbednost. U Nemačkoj problem, kao deo istorijskog nasleđa, ostaje u delovima koji su nekada pripadali Istočnoj Nemačkoj. Teorija da je huliganstvo prisutnije u siromašnijim zemljama samo je delimično tačna jer Engleska, koja je dugo bila glavni problem, Italija, koja ostaje problem i zbog huligana i zbog rasističkog ponašanja, ili Francuska (u nedelju su se, u unapred zakazanoj tuči, zestoko sukobili navijači Marseja i Pari Sen Žermena bez obzira što utakmica, zbog gripa A, nije odigrana) svakako ne spadaju u nerazvijene zemlje. Međutim, činjenica je da su danas najveći problema takozvani navijači u nekim istočnim zemljama. Analitičari smatraju da je najgora situacija u Poljskoj, ali i države sa prostora bivše Jugoslavije zauzimaju visoko mesto na ovoj neslavnoj rang-listi. Pre dve godine Partizan je isključen iz takmičenja UEFA na godinu dana zbog ispada navijača u Mostaru, navijači Zvezde letos su demolirali centar Praga i opustošili neke benzinske pumpe, vrhunac je bilo bezrazložno ubistvo Brisa Tatona, navijača Tuluza, u centru Beograda. U okruženju, u Širokom je iz pištolja ubijen navijač Sarajeva, navijači Dinama divljali su u Temišvaru, jedna prijateljska utakmica Hajduka prekinuta je zbog upada "Torcida" a klub je objavio da do daljeg neće igrati prijateljske mečeve... U slučaju bivše Jugoslavije, na sve one opšte karakteristike i veze u trouglu kriminal-uprava-policijska, treba dodati i faktor nacionalizma. Signal za rat u bivšoj SFRJ dat je 13. maja 1991. u Maksimiru pred meč Dinamo - Crvena zvezda, ali fudbal je (i) tu bio samo sredstvo i žrtva...

INICIJATIVE BEZ EFEKTA: Ne bi se moglo reći da niko ništa ne radi i ne pokušava, ali je evidentno da je jedino efikasno sredstvo - uz prevenciju - rigorozna i dosledna kaznena politika. Evropski parlament je još 11. 7. 1985, posle tragedije na "Hejselu", usvojio rezoluciju o suzbijanju nasilja i predložio niz mera koje su ostale mrtvo slovo na papiru. Pored ostalog, predloženo je uvođenje tri nagrade za fer-plej, za sportistu, eki-

pu i navijače. Nešto od toga je i zaživelo, UEFA je dugo nagradivala pozivom u Kup UEFA klub iz zemlje koja je bila prva na fer-plej listi...

Jedan od poslednjih pokušaja samoorganizovanja klubova zbio se 8. jula ove godine u Barseloni kada je u ovom gradu održan sastanak Evropske asocijacije klubova na kome su učestvovali predstavnici 140 klubova iz 53 zemlje. U martu 2007. ovom temom bavili su se i ministri sporta i omladine zemalja članica Evropske unije, u oktobru 2008. u Madridu je, iako Španija ne kuburi previše sa problemom huliganstva, organizovan Kongres o ulozi novina i novinara u borbi protiv nasilja u fudbalu, ali sve se svodi na isto: sve inicijative moraju biti praćene adekvatnom kaznenom politikom. Preventiva i vaspitanje mogu pomoći, prevaspitavanje - teško.

U analizi nasilja u fudbalu Hose Barero, profesor komunikacija na Evropskom univerzitetu u Madridu, na izvestan način "optužuje" čak i Homera da je opisujući Trojanski rat "promovisao nasilje" mada je teorija, u najmanju ruku, problematična jer bi po toj logici sva umetnička dela u kojima ima nasilja mogla biti predmet kritike. Zanimljiviju teoriju nudi Desmond Moris, britanski zoolog, antropolog i etolog (grana biologije koja proučava ponašanje životinja u prirodnom ambijentu). U knjizi *Kralj sporta*, objavljenoj 1981, na originalan način pravi paralele između fudbalske igre i ritualnih plemenskih običaja od davnina. Za njega je fudbalsko igralište, po definiciji, "polje za bitku" a zatim u opširno obrađenim poglavljima posmatra utakmicu kao "ritualni lov", potom kao "stilizovanu bitku", pa kao "socijalnu refleksiju", kao "religioznu ceremoniju", kao "socijalnu drogu", kao "veliki posao" i kao "socijalno predstavljanje". Moris izvlači neobične zaključke sa kojima se možete složiti ili ne, ali mu niko ne može osporiti originalnost. Jedno poglavlje ove vrlo zanimljive knjige posvećeno je "nasilničkom ponašanju navijača" i zaključuje da je u prošlosti bilo "mnogo više violencije nego danas". Navodi primer starog Rima u kome je bilo mnogo incidenata u trkama kočija koje su sledile velike navijačke grupe podeljene u "Zelene" i "Plave". Najteži incident zbio se 512. godine kada je došlo do masovne tuče koja je potrajala nekoliko dana i odnela 30. 000 života! Moris navodi da su navijačke grupe imale različita religiozna obeležja, kao recimo danas glazgovski rivali Seltik (katolici) i Rendžers (protestanti). Zanimljivo je da Moris, na izvestan način, dozvoljava izvesnu dozu verbalne agresivnosti i tenzije kao deo "plemenskog rituala" (za njega su navijači deo "fudbalskog plemena"), ali bez destruktivnosti. Još tada je napisao da je jedini način zaustavljanja huligana "njihova identifikacija i kažnjavanje". On predlaže "infiltriranje agenata" u navijačke grupe kako bi se "eliminirala divljačka manjina", ali nije mogao predvideti da će se u nekim zemljama, koje primenjuju taj metod, "pravda" tražiti ne za teško povređenog policajca već za "nedužnog počinioca" kome je glavna odbrana bila da "nije znao da je napadnuti bio policajac...".

Siledžijstvo svake vrste je u suštini ogledalo svake države.

VREME

Copyright © 1997–2005 Vreme

PDF izdanje razvili: Saša Marković i Ivan Hrašovec

obrada: Marjana Hrašovec